

**Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради**

**Відділення музичного мистецтва та фізичної культури
Циклова комісія методики музичної освіти та вокально-хорової підготовки**

Аліна Степанюк

ПРАКТИКА РОБОТИ З ХОРОМ

(методичні вказівки до самостійної роботи)

Луцьк – 2024

УДК 78. 087 68 (076.5)(075.034 2)
С 82

*Розглянуто засіданні циклової комісії методики музичної освіти та вокально-хорової підготовки Луцького педагогічного фахового коледжу
КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
(протокол № 6 від 14.02.2024)*

*Ухвалено до друку рішенням методичної ради Луцького педагогічного фахового коледжу
КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
(протокол № 7 від 19.02.2024)*

Рецензенти:

Марач О. М. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музично-практичної та виконавської підготовки Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Шкоба В. А. – заслужений працівник освіти України, завідувач відділення музичного мистецтва та фізичної культури КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

С 82 Степанюк А. В. Практика роботи з хором (методичні вказівки до самостійної роботи) [електронне видання] : методичні рекомендації для здобувачів освіти спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво). Луцьк : КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2024. 29 с.

Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів ФПО спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) розроблені на основі робочої програми з освітнього компоненту «Практика роботи з хором». Подано перелік тем і завдань для самостійного опрацювання, вказівки до виконання самостійної роботи, критерії оцінювання, опорний зразок написання план-конспекту, список рекомендованого різнорівневого репертуару та базової літератури.

УДК 78. 087 68 (076.5)(075.034 2)

© Степанюк А.В.

© КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, 2024 р.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Перелік тем для самостійного опрацювання.....	5
3. Критерії оцінювання.....	6
4. Методичні вказівки до виконання завдань самостійної роботи.....	10
5. Рекомендації до змістового наповнення план-конспекту.....	19
6. Опорний зразок оформлення план-конспекту.....	21
7. Рекомендований до вивчення репертуар.....	23
8. Перелік рекомендованої літератури.....	27

Вступ

«Практика роботи з хором» є обов'язковим освітнім компонентом циклу професійно-практичної підготовки, метою якого є підготовка висококваліфікованих спеціалістів, керівників дитячих хорових колективів, вокальних ансамблів, які в повній мірі володіють професійними музично-педагогічними, вокально-хоровими і диригентськими навиками, умінням організувати учнівський хор та керувати ним.

Для забезпечення освітньої діяльності з освітнього компонента використовується обладнання: музичні інструменти (акордеон, фортепіано, бандура, камертон), нотна література, ресурси бібліотеки ЛПК, інтернет-ресурси, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації.

Різноманітність у вивченні пісенно-хорових творів здійснюється через підбір репертуару, що відповідає рівню підготовки здобувача освіти. У розділі «Різноманітний навчальний матеріал» зроблено поділ репертуару за рівнем складності (високий, достатній, середній).

Самостійна робота здобувачів освіти з освітнього компоненту «Практика роботи з хором» здійснюється у теоретичному і практичному напрямках та сприяє розвитку їх критичного мислення та аналітичних навичок, а саме:

- сприяє формуванню самодисципліни та вміння самостійно організувати свій час;
- дозволяє здобувачам освіти глибше вивчати матеріал та розкривати його для себе відповідно до власних інтересів і потреб;
- сприяє розвитку творчого мислення та здатності до самостійного вирішення проблем;
- допомагає виявляти свої сильні та слабкі сторони, що є важливим для їх особистісного розвитку.
- виробленню вмінь самостійно використовувати різноманітні джерела інформації та аналізувати їх;
- підвищує мотивацію до навчання, оскільки дозволяє їм більше контролювати свій процес навчання;
- розвитку самопізнання та саморефлексії, що є важливими аспектами особистісного росту;
- допомагає студентам здобувати не лише знання, а й вміння застосовувати їх у професійній практичній діяльності;
- є важливим елементом індивідуалізації навчання, оскільки дозволяє кожному здобувачу освіти розвиватися відповідно до його власних потреб і можливостей.

Перелік тем для самостійного опрацювання

N з/п	N теми / модуля	Назва теми	К-ть годин
1	1/I	Завдання, зміст, форми та методи роботи з хором колективом. Організація шкільного хору.	2
2	2/I	Етапи роботи над твором із хором колективом.	3
3	3/I	Адаптування хормейстерської діяльності до роботи із дитячою аудиторією. Основні правила охорони дитячого голосу.	3
4	4/II	Основні завдання розспівування хору. Форми і методи розспівування.	2
5	5/II	Виховання навичок ланцюгового співацького дихання.	2
6	6/II	Дихання в повільних та помірних темпах. Дихання між музичними фразами.	4
7	7/III	Звуковедення. Атака звуку.	2
8	8/III	Регістрова рівність. Теситурні умови.	2
9	9/III	Інтонування мажорних та мінорних ладів, тризвуків.	2
10	10/IV	Дикція та артикуляція.	1
11	11/IV	Зв'язок дикції із характером та динамікою виконуваного твору, теситурними умовами хорових партій.	1
12	12/IV	Робота над творами для дітей шкільного віку.	1
13	13/V	Поняття хорового ансамблю. Різновиди хорового ансамблю. Ритмічний ансамбль.	2
14	14/V	Методи та прийоми роботи над унісонним ансамблем. Тембральна єдність хорового звучання.	2
15	15/VI	Поняття хорового строю. Різновиди хорового строю. Робота над хором строєм та інтонацією.	3
16	16/VI	Врівноваженість звучання хорових партій і хору в цілому.	3
17	17/VII	Особливості сучасної хорової музики: теоретичний та виконавський аналіз.	3
18	18/VII	Реалізація сучасної музики у хором виконанні.	2
19	19/VII	Вокально-хорова робота над сучасними хором творами.	3
20	20/VII I	Різноманітність підходів до планування концертного виступу хорового колективу. План роботи над хором твором.	4
21	21/VII I	Особливості інтерпретації з метою підготовки до практичної самостійної роботи.	2
22	22/VII I	Підготовка до екзамену.	4
Разом			53

Критерії оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – A, B, C, D, E, FX, F).

Форми контролю знань здобувачів освіти:

- поточний;
- модульний;
- підсумковий (екзамен).

Поточний контроль знань здобувачів освіти протягом одного семестру включає бали за поточну роботу на практичних заняттях, виконання самостійної роботи.

Модульний контроль здійснюється у формі прослуховування художнього показу, практичної роботи з хором (розспівування хору, вивчення запропонованих творів, написання план-конспекту).

Підсумковий контроль знань проводиться в усній формі **екзамену**, та передбачає три фази: початкову (художній показ, вступна бесіда для ознайомлення), підготовча (фрагментарне вивчення хорového твору) та заключна (головне завдання – художня цілісність і завершеність хорového виконання).

Екзамен є підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведена до рівня поточних форм контролю.

На практичному занятті здобувачі освіти вчаться на практиці застосовувати знання та навички, здобуті на заняттях з диригування, постановки голосу, акомпанементу, гри на основному/додатковому інструменті, хорознавстві, сольфеджіо, музичної літератури. Виконуючи розспівки, твори пісенного-хорového репертуару, здобувачі освіти вчаться керувати хорovým колективом, здобувають навички роботи над елементами хорОВОЇ звучності, розвивають мелодичний та гармонічний слух.

Оцінювання проводиться за 5-бальною шкалою:

5 балів виставляється, якщо здобувача освіти активно працює протягом усього практичного заняття, дає повні відповіді на запитання викладача у відповідності з планом заняття і показує при цьому глибоке оволодіння теоретичним матеріалом, практичними навичками, демонструє ініціативність і творчий підхід у вирішенні музично-педагогічних і мистецьких завдань, які мають місце у діяльності керівника дитячого хору, здатний робити самостійні узагальнення й висновки.

4 бали виставляється здобувачу освіти, який активно працює протягом усього практичного заняття, дає вірні відповіді на запитання викладача, показує при цьому володіння практичними навичками диригування, знання відповідної літератури, демонструє здатність вирішувати художньо-

педагогічні і мистецькі завдання, які мають місце у діяльності керівника дитячого хору.

3 бали виставляється здобувачу освіти, який активно працює протягом практичного заняття, теоретичні питання висвітлює повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване, з практичним показом, здобувач освіти виявляє достатню обізнаність, але у демонстрації диригентських навичок допускає неточності, незначні помилки, які сам виправляє, має місце формальність у виконанні творчих завдань, недостатня обізнаність щодо практичного застосування засвоєних знань.

2 бали виставляється здобувачу освіти, який у цілому оволодів теоретичними знаннями й елементарними навичками з даної теми, виявляє знання навчального матеріалу та нотного тексту, намагається аналізувати музичний матеріал, дає неповні відповіді на запитання.

1 бал виставляється у випадку, коли здобувач освіти виявляє неспроможність висвітлити теоретичні питання і практичні завдання, або ж вони висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті музичних термінів і понять, практичного показу засобів диригування, знання нотного тексту.

Критерії оцінювання модульного контролю

Здача змістових модулів відбувається у формі публічного виступу.

Модульна контрольна робота I, III, V, VII проводиться у формі здачі художнього показу пісенно-хорового репертуару та складається з трьох завдань:

- 1) виконання твору під власний супровід/виконання хорової партитури;
- 2) виконання партій хорового твору з тактуванням;
- 3) відповіді на теоретичні питання.

Оцінюється модульна контрольна робота I, III, V, VII максимально у 20 балів:

15-20 балів – високий рівень володіння технікою художнього виконання дитячого пісенного репертуару на основному/додатковому інструменті, диригентською та вокальною технікою під час виконання хорових партій, демонстрації повних відповідей на теоретичні питання;

10-14 балів – достатній рівень володіння технічними навичками гри на основному/додатковому інструменті, диригування та вокальної майстерності під час виконання хорових партій, відповідей на теоретичні питання;

6-9 балів – середній рівень сформованості мануальних умінь та виконавських навичок, відповідей на теоретичні питання, виконання пісенного репертуару;

0-5 балів – початковий рівень сформованості мануальних умінь, присутня велика кількість художньо-технічних та виконавських помилок, що є недостатнім для необхідного рівня компетентності.

Модульна контрольна II, IV, VI, VIII проводиться у формі тематичного концерту:

МК II – новорічно-різдвяний репертуар;

МК IV – різножанрові народні пісні;

МК VI – духовна музика, пейзажна лірика

МК VIII – сучасна патріотична пісня, твори волинських композиторів.

Кожен здобувач освіти представляє твір, над яким працював впродовж семестру, у формі короткої бесіди та акомпанує хоровій групі/диригує хоровою групою (залежить від хорового твору – з супроводом, чи а капела). Оцінюється уміння цікаво та образно донести інформацію про виконуваний твір (з урахуванням тематики та вікової категорії, для якої написаний твір), рівень інструментального виконавства та навиків акомпанування, володіння технічними прийомами диригування, наявність/відсутність реакції хорової групи на жести диригента.

Модульна контрольна робота II, IV, VI, VIII оцінюється максимально у 20 балів:

15-20 балів – високий рівень інструментального виконавства та володіння диригентською технікою, навиків керування хоровим колективом, ґрунтовного аналізу хорових творів, уміння лаконічно і змістовно доносити теоретичний матеріал.

10-14 балів – достатній рівень володіння технічними навичками диригування демонстрації вербальних навичок та навичок акомпанування хоровій групі;

6-9 балів – середній рівень сформованості мануальних умінь, виконавських навиків, здатності сформованості вербальних навичок;

0-5 балів – початковий рівень сформованості мануальних умінь, відсутня бесіда про твір, здобувач освіти допускає велику кількість художньо-технічних та виконавських помилок, що є недостатнім для необхідного рівня компетентності.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамену).

Програма підсумкового контролю проводиться відкрито і передбачає три етапи:

1) початковий (вступна бесіда для ознайомлення, художній показ хорового твору зі супроводом або а cappella),

2) підготовчий (фрагментарне вивчення хорового твору: демонстрація партій хорового твору, розучування твору з хоровою групою, робота над елементами хорової звучності);

3) заключний (головне завдання – художня цілісність і завершеність хорового виконання). На прохання екзаменатора здобувач освіти повинен дати відповіді на можливі запитання щодо ладо-гармонічних, виконавських особливостей виконуваного твору, методів та принципів вивчення хорового репертуару.

Екзамен проводиться у VII семестрі та оцінюється максимально у 30

балів:

21–30 балів (відмінно) – здобувач освіти проявляє високий рівень розвитку музичного слуху, музичного мислення, музичної уяви, володіє емоційно-вольовим диригентським жестом, усвідомлено демонструє різні методи роботи з хором для досягнення кінцевої мети – артистичного, художньо-технічного виконання.

11–20 балів (добре) – здобувач освіти виявляє середній рівень розвитку музичного слуху, музичного мислення, музичної уяви, здатний аналізувати й узагальнювати реальне виконання. Проявляє вольові якості при виконанні хорового твору. Виконання є впевнене з незначною кількістю художньо-технічних помилок.

1–10 балів (задовільно) – достатній рівень розвитку окремих компонентів музичної виразності та виконавських умінь. Здобувачем освіти допущено значну кількість помилок. Недостатньо аналізує та узагальнює результати хорового виконання.

0 балів (незадовільно) – здобувач освіти не виконав жодного з етапів роботи.

Додаткові бали передбачаються за виконання вибіркового виду навчальної діяльності: участь здобувача у роботі наукових конференцій, підготовці публікацій, участь у всеукраїнських та міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, встановлених робочою програмою з відповідного освітнього компонента. За рішенням екзаменаційної комісії /циклової комісії, здобувачам, які брали участь у науково-дослідницькій або творчій діяльності, можуть надаватись додаткові бали для заохочення або зараховуватись як визначені окремі освітні компоненти (не більше як 10 балів за один освітній компонент).

Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінювання якості виконання здобувачами освіти завдань для самостійної роботи проводиться під час кожного практичного заняття і є обов'язковою складовою загальної оцінки. Оцінка самостійної роботи здобувача освіти здійснюється за результатами виконання завдань самостійної роботи, яке оцінюється сумарно максимально у 15 балів (по 5 балів за кожну тему):

5 балів – «відмінно»

3-4 бали – «добре»

2 бали – «задовільно»

0-1 бал – «незадовільно».

Для виставлення оцінок за тему змістового модуля додаються усі отримані бали. Додаткові бали передбачені за написання власного акомпанементу чи аранжування твору (максимально 10 балів).

Методичні вказівки до виконання завдань самостійної роботи

Тема 1. Завдання, зміст, форми та методи роботи з хоровим колективом. Організація шкільного хору.

Методичні рекомендації:

- самостійно опрацювати теоретичний матеріал [література: 7, ст. 6-11; 13, ст. 5-17; 8, ст. 47-57];
- підготуватися до діагностичного тестування на знання музичної термінології.

Питання для самоперевірки:

1. Яка мета хорового співу в школі, і які завдання він ставить перед собою?
2. Які основні завдання вчителя музичного мистецтва на першому етапі залучення дітей до вокально-хорового співу?
3. Які фактори можуть спричинити неправильне інтонування, і якими методами можна домогтися полегшення цього явища?
4. Які особливості режиму та підходи до роботи з дитячим хоровим колективом у період мутації?

Тема 2. Етапи роботи над твором із хоровим колективом.

Методичні рекомендації:

1. Ознайомитися з вимогами написання план-конспекту (Див. розділ «Рекомендації до написання план-конспекту»).
2. Скласти детальний план роботи над вивченням твору:
 - 1) визначити часові межі для кожного елемента роботи (розспівка, бесіда, художній показ, розучування твору);
 - 2) написати бесіду про хоровий твір;
 - 3) підібрати матеріал для розспівування;
 - 4) здійснити музично-теоретичний аналіз хорового твору;
 - 5) описати хід розучування хорового твору (детально проаналізувати інтонаційні труднощі кожної хорової партії).
3. Інформацію оформити у вигляді план-конспекту за поданим зразком (Див. розділ «Опорний зразок оформлення план-конспекту»)

Тема 3. Адаптування хормейстерської діяльності до роботи із дитячою аудиторією. Основні правила охорони дитячого голосу.

Методичні рекомендації:

- самостійно опрацювати методичну літературу по темі охорони дитячого голосу [8, ст. 69-75];
- розробити пам'ятку для учнів-підлітків з питань охорони співацького голосу;
- підготуватися до МКР №1: здача художнього показу творів, виконання партій твору, відповіді на музично-теоретичні питання.

Питання для самоперевірки:

1. Які фізіологічні особливості побудови дихального апарату людини?
2. Охарактеризуйте особливості змін голосового апарату в залежності від віку людини.
3. Які фактори негативно впливають на здоров'я голосового апарату?

Тема 4. Основні завдання розспівування хору. Форми і методи розспівування.

Методичні рекомендації:

- *опрацювати навчально-методичну літературу [4, ст. 6-13];*
- *підібрати матеріал для розспівування хорової групи (унісонні розспівки для розвитку навиків співу у різних штрихах та темпових показниках).*

Питання для самоперевірки:

1. Які основні завдання розспівування хору?
2. Які форми розспівування використовуються у роботі з хором?
3. Які особливості групової та індивідуальної форми розспівування?
4. За яким принципом класифікуються вправи для розспівування?

Тема 5. Виховання навичок ланцюгового співацького дихання.

Методичні рекомендації:

- *із нотних збірників [1-7] оберіть та підготуйте для вивчення з хоровою групою розспівки для розвитку ланцюгового дихання.*

Тема 6. Дихання в повільних та помірних темпах. Дихання між музичними фразами.

Методичні рекомендації:

- *із нотних збірників [1-7] оберіть та підготуйте для вивчення з хоровою групою розспівки для розвитку дихання у різних темпових показниках в унісонному та багатоголосному викладі;*
- *Підготуватися до МКР №2 (вивчити напам'ять бесіду про виконуваний твір, закомпанувати хором або продиригувати хоровою групою).*

Тема 7. Звуковедення. Атака звуку.

Методичні рекомендації:

- *опрацювати методичну літературу [8, ст. 78-79];*
- *із нотних збірників [1-7] оберіть та підготуйте для вивчення з хоровою групою розспівки на різні типи звуковедення, для розвитку навичок співу м'якою, твердою та придиховою атакою звуку.*

Питання для самоперевірки:

1. Що таке атака звуку в хорі?
2. Які основні аспекти необхідно враховувати при роботі над атакою звуку?
3. Які методи можна використовувати для формування чіткого початку звуку в хорі?
4. Як артикуляція впливає на якість атаки звуку?

5. Які фактори впливають на контроль над диханням під час атаки звуку в хорі?

Тема 8. Регістрова рівність. Теситурні умови.

Методичні рекомендації:

- із нотних збірників [1-7] оберіть та підготуйте для вивчення з хоровою групою розспівки для розвитку навичок регістрової рівності, розширення діапазону.

Тема 9. Інтонування мажорних та мінорних ладів, тризвуків.

Методичні рекомендації:

- опрацювати теоретичний матеріал [8, ст.113-131]. Рекомендуємо скористатися таблицею для унаочнення і полегшення запам'ятовування правил інтонування ладів.

Натуральний мажор			
Висхідний рух		Низхідний рух	
ступінь	особливості інтонування	ступінь	особливості інтонування
I	рівно, стійко	VIII	рівно, стійко
II	з підтягуванням вгору	VII	інтонаційно гостро, з підтягуванням вгору
III	характеризує лад, тому його слід виконувати високо	VI	з тяжінням вниз
IV	з тяжінням вниз	V	рівно, стійко
V	рівно, стійко	IV	з тяжінням донизу
VI	з тяжінням вгору	III	з тяжінням вгору
VII	інтонаційно гостро, з прагненням до розв'язання в тоніку	II	з тяжінням вниз
VIII	рівно, стійко	I	рівно, стійко

Натуральний, гармонічний, мелодичний мінор			
Висхідний рух		Низхідний рух	
ступінь	особливості інтонування	ступінь	особливості інтонування
I	з підтягуванням вгору	VIII	з незначним пониженням
II	з підтягуванням вгору	VII	з тяжінням донизу
III	характеризує лад, тому його слід виконувати з тяжінням донизу	VI	з тяжінням донизу

IV	з тяжінням вгору	V	рівно, стійко, з незначним підтягуванням вгору
V	з незначним підтягуванням вгору	IV	з тяжінням донизу
VI	1) у натуральному мінорі - з тяжінням донизу; 2) у мелодичному мінорі - з гострим підтягуванням вгору	III	з тяжінням донизу
VII	1) у натуральному мінорі - з тяжінням донизу; 2) у мелодичному мінорі - інтонаційно гостро, з прагненням до розв'язання в тоніку	II	з підтягуванням вгору
VIII	з підтягуванням вгору	I	з підтягуванням вгору

Правила інтонування тризвуків

В мажорних тризвуках I і V ступені інтонуються рівно, стійко, III – високо. Під час обернень мажорних тризвуків (секстакорд, квартсекстакорд) способи виконання їх ступенів залишаються незмінними.

В мінорних тризвуках I і V ступені інтонуються стійко, високо, III – низько. Так як і в мажорних тризвуках, під час обернень мажорних тризвуків (секстакорд, квартсекстакорд) способи виконання їх ступенів залишаються незмінними.

Назва тризвуку	Будова тризвуку	Інтонування ступенів тризвуку (основний тон, терція, квінта)
Мажорний	в.3+м.3	I - стійко III - з підтягуванням вгору V - стійко
Мінорний	м.3+в.3	I - з підтягуванням вгору стійко III – з тяжінням донизу V - з підтягуванням вгору
Зменшені	м.3+м.3	I – «гостро» вгору III – з тяжінням донизу V - з тяжінням донизу
Збільшені	в.3+в.3	I – стійко III – з підтягуванням вгору V - з підтягуванням вгору

Підготуватися до МКР №3: задача художнього показу творів, виконання партій твору, відповіді на музично-теоретичні питання.

Тема 10. Дикція та артикуляція.

Методичні рекомендації:

- *опрацювати навчально-методичну літературу [4, ст.20-25; 6, ст. 17-21; 8, ст. 83-87];*
- *із нотних збірників [1-7] оберіть та підготуйте для вивчення з хоровою групою розспівки для розвитку дикції та артикуляції.*

Питання для самоперевірки:

1. Як впливає правильна дикція та артикуляція на якість виконання хорових композицій?
2. Які основні принципи правильної дикції мають дотримуватися в хоровому виконанні?
3. Які вправи та методи можна використовувати для покращення дикції та артикуляції учасників хору?

Тема 11. Зв'язок дикції із характером та динамікою виконуваного твору, теситурними умовами хорових партій.

Методичні рекомендації:

- *опрацювати навчально-методичну літературу [8, ст. 139-147];*
- *написати план-конспект на хоровий твір.*

Питання для самоперевірки:

1. Як впливають динамічні відтінки на вимову тексту у хорі?
2. Як теситурні умови впливають на вимову тексту в різних частинах хорових партій?
3. Чому важливо враховувати теситурні умови під час роботи над дикцією у хорі?
4. Як можна покращити дикцію хорового колективу, враховуючи характер та теситурні умови виконуваного твору?

Тема 12. Робота над творами для дітей шкільного віку.

Методичні рекомендації:

- *підготуватися до МКР №4 (вивчити напам'ять бесіду про виконуваний твір, закомпанувати хору або продиригувати хоровою групою).*

Тема 13. Поняття хорового ансамблю. Різновиди хорового ансамблю. Ритмічний ансамбль.

Методичні рекомендації:

- *опрацювати навчально-методичну літературу [8, ст. 122-128; 16. Ст. 33 - 37];*
- *із нотних збірників [1-7] оберіть та підготуйте для вивчення з хоровою групою розспівки для розвитку навиків ритмічного ансамблю.*

Питання для самоперевірки:

1. Які типи ансамблю розрізняють за типом хору і як вони впливають на виконання творів?
2. Як теситурні особливості твору впливають на формування хорового ансамблю?
3. Які особливості роботи над ритмічним ансамблем у хорі?
4. Як використання фермати сприяє створенню ансамблю та які вона має функції у виконавській практиці хору?
5. Яким чином відбувається вироблення у хоровому ансамблі усвідомленого відчуття темпу та метра в різних темпових умовах?

14. Методи та прийоми роботи над унісонним ансамблем. Тембральна єдність хорового звучання.

Методичні рекомендації:

- *опрацювати навчально-методичну літературу [6; 7; 8];*
- *підготуватися до МКР №5: задача художнього показу творів, виконання партій твору, відповіді на музично-теоретичні питання.*

Питання для самоперевірки:

1. Які вимоги ставляться до унісонного ансамблю в хоровому виконанні?
2. Що означає мішаний тембр у хоровому співі і як він виникає при поєднанні неоднорідних голосів?
3. Чим відрізняються октавні унісоми від простих, і яку роль вони відіграють у хоровому виконанні?
4. Як впливає схожість та відмінність регістрів кожної з хорових партій на звучання унісонного ансамблю?
5. Які зміни в тембровому забарвленні можуть відбутися при об'єднанні різних хорових партій?
5. Які навички потрібно відпрацьовувати здобувачам освіти для виконання унісонного ансамблю з різними варіантами об'єднання хорових партій?

Тема 15. Поняття хорового строю. Різновиди хорового строю. Робота над хоровим строєм та інтонацією.

Методичні рекомендації:

- *опрацювати теоретичний матеріал [8; ст. 102-122;]*
- *вивчити правила інтонування інтервалів;*
- *із нотних збірників [1-7] оберіть та підготуйте для вивчення з хоровою групою розспівки для розвитку навиків виконання інтервалів.*

Загальні рекомендації щодо виконання півтонів:

- 1) *хроматичний півтон вгору* потребує якомога високого (загостреного) виконання другого звуку; а інтонування *вниз* більш низької подачі.
- 2) *діатонічні півтони при висхідному русі* інтонуються *спокійно*, менш загострено, у *низхідному* — гостро (вузько).

Правила інтонування інтервалів

Різновид інтервалів	Спосіб інтонування	У висхідному русі	У низхідному русі
Чисті інтервали	Стійко	Стійко обидва звуки	Стійко обидва звуки
Малі інтервали	Однобічне звуження	Нижній звук – стійко Верхній звук – з тяжінням донизу	Верхній звук – стійко Нижній звук – з підтягуванням вгору
Великі інтервали	Однобічне розширення	Нижній звук – стійко Верхній звук - з підтягуванням вгору	Верхній звук – стійко Верхній звук – з тяжінням донизу
Зменшені інтервали	Двобічне звуження	нижній звук рекомендується виконувати високо, а верхній — низько.	
Збільшені інтервали	Двобічне розширення	нижній звук слід виконувати низько, а верхній — високо у межах зони	

Тема 16. Врівноваженість звучання хорових партій і хору в цілому.

Методичні рекомендації:

Вироблення гармонічного строю необхідно починати з настроювання хору в наступній певною послідовності:

1) вирівнювання унісону як основи акорду;

2) інтонування квінти (за загальними правилами співу у мажорі та мінорі);

3) настроювання терції (у мажорі з підвищенням, мінорної — з пониженням відповідно до основи та квінти).

Правила інтонування найбільш уживаних септакордів

Назва септакорду	Будова септакорду	Інтонування ступенів септакорду (основний тон, терція, квінта, септима)
Великий мажорний	в.3+м.3+в.3	I - стійко III - з підтягуванням вгору V – стійко VII - з підтягуванням вгору
Малий мінорний (акорд II ступеню)	м.3+в.3+м.3	I - з підтягуванням вгору III – з тяжінням донизу

		V - з підтягуванням вгору VII - з тяжінням донизу
Малий мажорний («домінантовий»)	v.3+ м.3+м.3	I – стійко III – з підтягуванням вгору V - стійко VII - з тяжінням донизу(прямуючи в терцію нової тональності)
Малий ввідний (акорд VII ст. в мелод. мінорі, II ст. в гарм. мажорі)	м.3+зм.3+v.3	I – з підтягуванням вгору III – з тяжінням донизу V - з тяжінням донизу VII - з підтягуванням вгору

Тема 17. Особливості сучасної хорової музики: теоретичний та виконавський аналіз.

Методичні рекомендації:

- ознайомитися із способами запису сучасної хорової партитури (5, ст. 217-224).

Тема 18. Реалізація сучасної музики у хоровому виконанні.

Методичні рекомендації:

- опрацювати теоретичний матеріал [9; 14].

Питання для самоперевірки:

1. Які зміни в техніці виконання спостерігаються в сучасній хоровій музиці?
2. Які елементи театралізації використовуються в хоровій музиці?
3. Які технічні та художні засоби з інших видів мистецтв можуть бути застосовані в хоровій музиці для створення акустичних та візуальних ефектів?
4. Які види мізансценічних та акторських елементів можуть бути використані для театралізації хорового виконання?

Тема 19. Вокально-хорова робота над сучасними хоровими творами.

Підготовка до МКР № 7:

- здійснити виконавський показ твору під власний супровід або виконати партитуру хорового твору;
- виконати хорові партії твору з одночасним тактуванням;
- підготувати відповіді на можливі запитання щодо методів та принципів вивчення дитячого пісенного репертуару.

Тема 20. Різноманітність підходів до планування концертного виступу хорового колективу. План роботи над хоровим твором.

Сформуйте концертну програму патріотичної тематики, керуючись наступними рекомендаціями:

- доберіть репертуар і сформууйте програму концерту з урахуванням тричастинної форми, розподіливши її на вступну, кульмінаційну частину та фінальний етап, забезпечивши при цьому виважену динаміку;
- враховуйте реакцію аудиторії на виконання кожного твору, передбачаючи можливість взаємодії з публікою та адаптацію програми відповідно до її настрою;
- зосередьтесь на сценічній витримці та виразності протягом усього концерту, використовуючи емоційну енергію для створення сприятливого атмосферного фону;
- розгляньте фінальний твір як емоційну вершину концерту, надаючи йому особливу увагу та зосередженість, щоб завершити виступ на високій ноті і залишити незабутнє враження у слухачів.

Тема 21. Особливості інтерпретації з метою підготовки до практичної самостійної роботи.

Методичні рекомендації:

- опрацювати навчально-методичну літературу [8, ст. 179-206; 16, ст. 39- 46].

Питання для самоперевірки:

1. Які основні етапи формування концертної програми виступу хорового колективу?
2. Як динаміка фінальної частини концерту впливає на загальний успіх виступу?
3. Які психологічні аспекти варто враховувати для підтримки комунікативних особливостей диригента під час концерту?

Тема 22. Підготовка до екзамену.

Методичні рекомендації:

- виготовити якісні поголосники хорових творів;
- за потреби внести корективи у зміст та методи роботи над хоровим твором;
- удосконалювати навички публічного виступу та сценічної витримки шляхом виконання художнього репертуару перед різною слухацькою аудиторією.

Рекомендації до змістового наповнення план-конспекту

План-конспект містить 4 розділи:

- 1 - бесіда про хоровий твір;
- 2 - музично-теоретичний аналіз;
- 3 - вокально-хоровий аналіз;
- 4 - виконавський аналіз.

Розглянемо методичні вказівки до змістового наповнення кожного розділу.

1. Бесіда.

Бесіда повинна бути цікавою, інформативною, невеликою за обсягом, доступною за змістом для сприйняття дитячим хоровим колективом; повинна мати послідовний і логічний виклад матеріалу.

Структура бесіди:

1. Ознайомлення з темою заняття: розучування / ознайомлення / робота над вивченням твору (назва твору і його автори).

2. Відомості про авторів музики і тексту: (роки життя / освіта / цікаві факти з біографії / загальна характеристика творчості та стилістики письма / основні твори, жанри, в яких творили (особливу увагу звертати на творчість для дітей).

Важливо подавати актуальну інформацію - не вживати радянських термінів типу «заслужений артист СРСР, член комуністичної партії» і т. п.).

Якщо використовуєте спеціальну професійну термінологію, назви музичних епох, напрямків в літературі/музиці, то їх слід пояснити. Наприклад: якщо в розповіді про О. Олеся вживаєте термін поет-символіст, то треба розказати, що таке символізм.

3. Якщо пісня народна - вказати жанр (історична / жартівлива / козацька / колицька / календарно-обрядова і т. п.), передумови виникнення та особливості цього жанру.

4. Розкрити художньо-образний зміст твору (про що розповідається, які головні образи) та засоби музичної виразності, поетичні прийоми, які використані для передачі змісту та образів твору (мелодика / гармонія / метроритмічні особливості / форма музичного та поетичного тексту / наявність пестливих слів / діалектизмів / метафор і т.п.)

2. Музично-теоретичний аналіз твору повинен містити інформацію про засоби музичної виразності:

1. Форма твору (одночастинна / період / двочастинна, тричастинна / проста, складна / куплетна, куплетно-варіаційна, куплетно-варіантна та ін.).

2. Ладо-тональний аналіз твору (основна **тональність** / відхилення / модуляції; особливості ладу або характерних ладових зворотів).

3. Темп (точний переклад та пояснення усіх темпових позначень).

4. Розмір (простий, складний, складний мішаний, перемінний).

5. Метроритмічні особливості: ритм (пунктирний / синкопований). Фермати (здіймані / нездіймані, серединні / заключні). Інші особливості (тріолі, форшлаги).

6. Мелодія (плавна / хвилеподібна / стрибкоподібна / речитативна).

7. Фактура твору: гармонічна (акордово-гармонічна / хоральна / гомофонно-гармонічна), поліфонічна (контрастна / імітаційна / підголоскова), мішана.
8. Динаміка (рухома / контрасна / статична).
9. Штрихи (staccato, legato, non legato, marcato)
10. Роль акомпанементу (ритмо-гармонічний супровід / дублювання мелодії, хорової партитури / містить елементи звукообразності, розгорнута фактура).

3. Вокально-хоровий аналіз повинен містити:

1. Характеристику складу хору:
 - тип хору (однорідний жіночий, дитячий, чоловічий, мішаний, неповний мішаний);
 - вид хору (кількість голосів-партій).
2. Діапазони хорових партій та всього хору.
3. Аналіз теситурних умов. Використання високого або низького регістрів хорових партій, що створює певну складність для виконання (аналізується кожна партія окремо).
4. Визначення складних щодо інтонації моментів (специфіка інтонування різних ступенів ладу та інтервалів: хроматичний рух, відхилення, тяжіння в кадансах, складні для інтонування інтервали (збільшені / зменшені, стрибки, висхідні / низхідні).
 - Інтонаційний аналіз кожної хорової партії (мелодичний).
 - Загально-хоровий аналіз (гармонічний).
5. Вокалізація літературного тексту та особливості його вимови (орфоепія): округлена вимова голосних / коротка і чітка вимова приголосних / перенесення в закритих складах кінцевої приголосної до наступного складу / тверда вимова шиплячих ч, щ.
6. Визначення специфіки вокального дихання (пофразове, ланцюгове).

4. Виконавський аналіз передбачає діагностику диригентських труднощів:

- характеристика метричних схем (наприклад: диригування розміру 6/8 за 2-дольною схемою, диригування «на раз» розмірів 3/8, 3/4 у швидкому темпі),
 - характеристика аутфактів (вступ на неповну метричну долю / показ синкоп / передача жестом пунктирного ритму, динамічних відтінків, фразування).
2. Власна інтерпретація хорового твору (визначення загальних і місцевих, динамічних і змістових кульмінацій твору / фразування / агогіка).

Опорний зразок оформлення план-конспекту

Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
Відділення музичного мистецтва та фізичної культури

План-коспект з освітнього компоненту «Практика роботи з хором»

«ДОЩИК»

слова Олександра Олеся
музика Богдани Фільц

Підготувала:
студентка 4 мм групи
спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
ОПС фаховий молодший бакалавр
Якимюк Валентина

Луцьк - 2024

Час заняття: 40 хв.

1. Розспівка 10 хв.
2. Бесіда 5 хв.
3. Художній показ 3 хв.
4. Розучування твору 22 хв.

План заняття:

1. Ознайомлення з темою заняття.
2. Бесіда
3. Художній показ
4. Розспівка
5. Робота над вивченням твору
6. Робота над художнім виконанням

Мета заняття:

1. **Освітня:** навчити
2. **Розвиваюча:** розвивати
3. **Виховна:** виховувати

БЕСІДА

ХУДОЖНІЙ ПОКАЗ ТВОРУ

МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

ВОКАЛЬНО-ХОРОВИЙ АНАЛІЗ

ВИКОНАВСЬКИЙ АНАЛІЗ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Рекомендований до вивчення репертуар

Різноманітність у вивченні пісенно-хорових творів здійснюється через підбір репертуару, що відповідає рівню підготовки здобувача освіти. У документі «Різноманітний навчальний матеріал» зроблено поділ репертуару за рівнем складності (високий, достатній, середній).

Високий рівень

Твори а cappella

1. «А вже вечір, вечір» українська народна пісня, обробка Я. Степового.
2. «Благослови, душе моя, Господа» музика К. Стеценка.
3. «Богородице Діво, радуйся» музика Я. Яциневича.
4. «В'язанка пісень УПА» обробка Н. Козяр.
5. «Гей, гей! Із-за гори військо наступає» українська народна пісня, аранжування Ю. Антківа.
6. «Дівка Явдошка» українська народна пісня, обробка В. Косенка, аранжування В. Шкоби.
7. «Колискова» музика Й. Брамса, слова П. Засенка.
8. «Лелеченьки» музика О. Білаша, слова Д. Павличка.
9. «Ми – маленькі дударі» музика і слова М. Мельника.
10. «Не світ, не зоря занімалася» колядка, обробка Ю. Мельника.
11. «Нова радість світу ся з'явила» колядка, обробка Ю. Антківа, за С. Людкевичем.
12. «Нова радість стала» колядка, обробка К. Стеценка, перекладення П. Мережина.
13. «Ой за гаєм, гаєм» українська народна пісня, обробка В. Іванникова.
14. «Ой на горі жито» українська народна пісня, обробка М. Мельника.
15. «По всьому світу стала новина» колядка, обробка К. Стеценка.
16. «Полетів би-м на край світа» українська народна пісня, обробка Є. Козака, перекладення Н. Козяр.
17. «Різдвяна ніч» музика і слова М. Лозинської.
18. «Світить місяць понад темним лісом» українська народна пісня, аранжування Ю. Антківа.
19. «Святий Боже» музика М. Вербицького.
20. «Тайна явна» музика А. Степанюк, слова Г. Сковороди
21. «Go Downn Moses» спірічуел, аранжування З. Мартин.
22. «Miserere» музика А. Лотті.

Твори із супроводом

1. «А метелиця» музика О. Зозулі, слова В. Ярмуша.
2. «Дзвоник-лікар» музика Г. Гембери, слова О. Маруніч.
3. «Дядько-вечір» музика І. Білика, гарм. О. Кабаці, слова Д. Ластовецького. «Жук» музика І. Білика, слова Л. Бегун, аранжування А. Степанюк.

4. «Жук» музика І. Білика, слова Л. Бегун, аранжування А. Степанюк.
5. «Засмутилось кошеня» музика І. Кириліної, слова П. Воронька.
6. «Іде весна» музика А. Кос-Анатольського, слова С. Жупанина.
7. «Колискова» музика І. Білика, гарм. О. Кабаці, слова Б. Сливчука, аранжування А. Степанюк.
8. «Коляда по світу йшла» музика З. Мартин, слова І. Левицького.
9. «Краса Волинь» музика М. Стефанишина, слова Л. Засадко.
10. «Літо золоте» музика О. Янушкевич, сл. М. Ясакової.
11. «Мрії збуваються» музика Л. Бражнікової, слова Ю. Рибчинського.
12. «Пісня наша дзвенить» слова і музика Л. Горової.
13. «По діброві вітер виє» обр. В. Уманця, слова Т. Шевченка.
14. «Прощання з журавлями» музика і слова О. Лобової.
15. «Розгнівилась на літо зима» музика І. Кириліної, слова Н. Кулик.
16. «Святий Миколай» музика М. Жорняка, сл. В. Демцюх.
17. «Сипле сніг» музика І. Білика, слова М. Підгірянки.
18. «Скоро сонечко пригріє» музика Б. Фільц, слова О. Олесь.
19. «Снігурі» музика Б. Фільц, слова О. Олесь.
20. «Співай бандуро» музика Лесі Баб'як, слова І. Туршин.
21. «Цвіт землі» музика О. Злотника, слова М. Сингаївського
22. «Щедрівка» музика Р. Верещагіна, слова народні.

Достатній рівень **Твори a carrella**

1. «Алилуя» музика С. Людкевича.
2. «Веснянка» музика П. Козицького, слова О. Олесь.
3. «Грицю, Грицю, до роботи» українська народна пісня, обробка Я. Степового.
4. «Дивная новина» колядка, обробка К. Стеценка.
5. «Добрий вечір, люди» музика і слова Лесі Горової.
6. «Журавель» українська народна пісня, обробка К. Стеценка.
7. «Їхав козак на війноньку» українська народна пісня, обробка М. Леонтовича.
8. «Купала на Івана» купальська пісня, обробка А. Степанюк.
9. «Куріпочка» українська народна пісня, обробка Г. Попадича.
10. «Ой, вербо, вербо» українська народна пісня, обробка Р. Скалецького.
11. «Ой у лузі червона калина» музика С. Чарнецького, слова Г. Труха, аранжування В. Шкоби.
12. «Ой, чия то черешенька» українська народна пісня, обробка П. Демуцько.
13. «Пречиста Діва» колядка, обробка Ю. Антківа.
14. «Старий рік минає» щедрівка, обробка А. Степанюк.
15. «Сурми за горою» музика М. Стефанишина, слова О. Богачука.
16. «Темненська нічка» колядка, обробка Т. Леуш.
17. «Чуєш, брате мій» музика і слова Б. Лепкого.

18. «Чути дзвінок» колядка, обробка Н. Козяр.

Твори із супроводом

1. «Буває все» музика В. Тилика, слова А. Костецького.
2. «Висячий міст» музика В. Соколова, слова М. Петренка.
3. «Грай, бандуро» музика Б. Пилата, слова Б. Гірського, аранжування Н. Козяр.
4. «Господарі-діти» музика А. Мігай, слова М. Петренко, перекладення А. Степанюк.
5. «Дощик» музика Б. Фільц, слова О. Олеся.
6. «Думи мої» обробка Р. Верещагіна, слова Т. Шевченка.
7. «І всміхається щастя мені» музика Г. Васіної, слова С. Гагана.
8. «Канікули» музика І. Білика, слова Б. Сливчука, гармонізація О. Кабаці.
9. «Колискова» музика Б. Фільц, слова С. Жупанина.
10. «Метелик» музика М. Завалішиної, слова Н. Забіли.
11. «Миколай святий іде» музика і слова С. Грушко, перекладення для хору А. Степанюк.
12. «Озерце в Карпатах» музика А. Кос-Анатольського, слова С. Жупанина.
13. «Пісня про школу» музика А. Вольського, слова С. Решотки.
14. «Семеро гномів» музика і слова А. Житкевича.
15. «Україно моя» музика О. Вільгуцької, слова Б. Гірського.
16. «Чом ти не прийшов» українська народна пісня, аранжування А. Степанюк.

Середній рівень

Твори а capella

1. «А я у гай ходила» музика М. Мельника, слова П. Тичини.
2. «Бог Предвічний» колядка, обробка Ю. Вялова.
3. «Весна» українська народна пісня, обробка Ф. Колесси.
4. «В полі, полі плужок ходить» українська народна пісня, обробка М. Леонтовича.
5. «За Україну» музика Я. Ярославенка, слова М. Вороного.
6. «Де згода в сімействі» музика М. Лисенка, слова І. Котляревського.
7. «Добрий вечір, дівчино» українська народна пісня, обробка М. Леонтовича.
8. «Наша хата» українська народна пісня, обробка Ф. Колесси.
9. «Небо ясні зірки вкрили» щедрівка, обробка Ю. Корчинського.
10. «Ой там за горою» колядка, обробка М. Лисенка
11. «Пливе човен» українська народна пісня, обробка М. Леонтовича.
12. «Пливе човен» українська народна пісня, обробка М. Леонтовича.

13. «Свята ніч» музика Ф. Грубера, слова Й. Мора. «Ой, у полі, полі виросла ялина» музика М. Стефанишина, слова народні
14. «Стоїть гора високая» музика М. Лисенка, слова Л. Глібова.
15. «Тиха вода» українська народна пісня, обробка М. Леонтовича.

Твори із супроводом

1. «Аве, Марія» музика С. Гуріна.
2. «Два сноти вчили ноти» музика М. Катрички, слова А. Андрусіч.
3. «Дві пісеньки» музика і слова Лесі Горової.
4. «Добрий маг» музика і слова О. Шпак.
5. «Журавлик» музика А. Кос-Анатольського, слова С. Жупанина.
6. «Золота зіронька» музика і слова Н. Май.
7. «Козачата» музика М. Ведмедері, слова О. Яворської.
8. «Колядочка-мандрівочка» музика З. Мартин, слова Н. Карплюк-Залесової.
9. «Місяці і звізди» музика І. Білика, слова М. Підгірянки.
10. «Млин» музика О. Романюка, аранжування Г. Гаврилець, слова М. Підгірянки.
11. «Музика землі» музика і слова А. Житкевича.
12. «Немає України без калини» музика М. Ведмедері, слова Г. Клок, гармонізація Ю. Бабаєвої.
13. «Ой на горі жито» українська народна пісня, обробка В. Таловирі.
14. «Ой, роде ти мій, роде» музика Г. Васіної, слова Н. Бугай.
15. «Плекаймо нашу рідну мову» музика Г. Васіної, слова Н. Бугай.
16. «Повертайся, ластівко» музика В. Верменича, слова М. Сингаївського.
17. «Рідна мова» музика А. Мігай, слова Ю. Косинської.
18. «Чобітки мої червоні» музика і слова А. Житкевича.

Перелік рекомендованої літератури

Навчально-методична література

1. Апалькова І. Довідник хормейстера. Канів: Склянка Часу/Zeitglas, 2020. 94 с.
2. Доронюк В.Л. Диригент шкільного хору: навч. посіб. Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-тет ім. В. Стефаника, 2010. 513 с.
3. Коломоєць О.М. Хорознавство. Навч. посіб. Київ: Либідь, 2001. 168 с.
4. Коляда Ю., Регуліч І. Конспект лекцій з дисципліни «Практична робота з хором» (для здобувачів освіти спеціальності 025 Музичне мистецтво ОС бакалавр). Луцьк : Терен, 2021. 48 с.
5. Приходько О. В. Хорова музика а cappella другої половини ХХ – початку ХХІ ст.: теоретичне осмислення та виконавські підходи. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3340/%d0%a5%d0%9e%d0%a0%d0%9e%d0%92%d0%90%20%d0%9c%d0%a3%d0%97%d0%98%d0%9a%d0%90%20A%20CAPPELLA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
6. Савельєва Г. В. Методика роботи з хором. Ч. 1: Діяльність диригента хору в умовах навчально-виховної роботи та теоретико-методичні засади вокального виховання у хорі. Курс лекцій з дисципліни: для студ. вищих навч. закл. III-IV рівнів акредитації, спеціальність 025 «Музичне мистецтво», спеціалізація «Хорове диригування», ОКР «бакалавр», ХНУМ ім. І. П. Котляревського. Харків: Копі-студія «Ларец», 2020. 56 с.
7. Світайло С. В. Методика роботи з дитячим хоровим колективом. Київ: Унів. Коледж Київського ун-ту ім. Бориса Грінченка, 2016. 140 с.
8. Смирнова Т. Хорознавство (історія, теорія, методика): навч. посібн. Видання третє, доповнене. Харків: ХНПУ, «Федорко», 2018. 212 с.
9. Степанюк А. В. Специфіка музично-естетичного виховання дітей засобами сучасної хорової музики. *Збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Національна освіта в стратегіях соціокультурного вибору: теорія, методологія, практика. (присвяченої 30-й річниці Незалежності України)*, 11 листопада 2021 року / уклад. С. Марчук, І. Ковальчук. Луцьк: КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2021. С. 311-313.
10. Тигрів Л. К. Керівництво хором. Аналіз музичних творів: навч. посіб / Юлія Кавлієнко-Ілюк. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. 144 с.
11. Хоровий словник: Довідник-посібник / Укл.: А.В.Плішка. Чернівці: Рута, 2008. 81 с.
12. Шиманський П. Й., Гаврилюк В. Є., Тиможинський В. А., Чепелюк В. А. Форми та методи самостійної роботи студента над хоровою партитурою : навч.-метод. посіб. для студ. мист. навч. закл. I-IV рівнів акредитації спец. 025 «Музичне мистецтво» . Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 220 с.
13. Щур М. Шкільний хор. Тернопіль-Харків: Видавництво «Ранок», 2010. 96 с.
14. Ярмолюк О. В., Шкоба В. А., Степанюк А. В., Хоровий менеджмент як складова підготовки здобувачів фахової вищої освіти до професійної діяльності. *Академічні студії. Серія: Педагогіка*. Вип. 4. 2023. С. 87-92.

15. Ярошевська Л. В. Методична робота над творами шкільного репертуару на заняттях з вокально-хорового виконавства: навч. метод. посібн. для студ. закладів вищої освіти. Миколаїв: ПП «РАЛ-поліграфія», 2019. 125 с.
16. Ярошенко І.В., Серганюк Ю.М. Концептуальні особливості методики роботи з хором : Навчальний посібник / І.В. Ярошенко, Ю.М. Серганюк. – Київ : Видавництво «Білий Тигр», 2020. – 100 с.

Нотна література

1. Вокально-хорова робота з дітьми на матеріалі вправ-розспівок [Ноти]: навч.-метод. посіб./ авт.-упоряд. І. О. Зеленецька. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2016. 139 с.
2. Зеленецька І. О. Вправи-розспівки для розвитку музичного слуху дітей в процесі вокально-хорового виховання: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2015. 196 с.
3. Колесса Ф. Шкільний співаник. З педагогічної спадщини композитора. Київ: Музична Україна, 1991. 224 с.
4. Мартин З. Сходінками хорової майстерності. Четверта частина. Львів: Галицький друкар, 2022. 176 с.
5. Мартин З. Сходінками хорової майстерності. П'ята частина. Львів: Галицький друкар, 2023. 252 с.
6. Мельник В. Н. Практична робота з шкільним хором: навч.-метод. посіб. Луцьк: 2000.
7. Стасюк Ю. А., Степанюк А. В. Практична робота з хором: навч.-метод. посіб. Луцьк: Терен, 2018. 85 с.

Навчально-методичне видання

Аліна Степанюк

**Практика роботи з хором
(методичні вказівки до самостійної роботи)**

методичні рекомендації для здобувачів освіти
спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Авторська редакція

Електронне видання